

אלו דברים פרק ששי פסחים

ע"א.

עין משפט גד מצוה

לג א מיי פניו מהל
מעשה קדנות הלה
טו
לב ב מיי פ"ב מהלכות
מגינה הלה יא:
לד ג שם הלה יב:
לה ד מיי פ"א מהלכות
ק"פ הלה ז סג
לאין שמה:

מוסף תוספות

א. אמאי איצטרך אך.
תוס' שאק.

רבינו הגנאל

הגיגה חובה היא וכל
חובה אינה באה אלא
מן החולין, ואלי השלמים
קדישין הן. לפיכך אין
עולין לו משום הגיגה,
וגם אין יוצא בהן משום
שמחה, שהשמחה אינה
אלא בשמחה ימי החג,
ויום י"ד אינו חשוב ימי
השמחה, וכתיב ויבחת
ושמחת בעיני זבחה
בעירך שמחה וליכא. ונא
תנא ויהיה אך שמח
לזכות לילי יום טוב
האחרון לשמחה כו',
וכתיב ושמחת לפני
ה' אלהיכם שבעת ימים
שבעה ולא שמחה, וכתיב
ויהיה אך שמח ואמרין
אך חלק לרבות לילי
יום טוב האחרון לשמחה.
והוציא ליל י"ד הראשון
לאו משום דאין לו בלילי
יום טוב האחרון במה
ישמח, שאפילו שוחט
בי"ד וזבחה בעירך שמחה
ליכא. והדיוק לאו משום
דאין לו בלילי יום טוב
הראשון במה ישמח, אלא
ירבה לילי יום טוב האחרון
משום שיש שמחה לפניו,
ומיעט לילי יום הראשון
שאין לו שמחה לפניו,
כי יום י"ג וי"ד חול הן
ואין בהן שמחה, ולעולם
תגיגת ארבעה עשר יוצא
בה לשם שמחה. ומתבאר
עלה בר יוסף אהא דהני
בן תימא הגיגת י"ד יוצא
בה לשם שמחה ואין
יוצא בה לשם הגיגה,
איני, והא בעינן ויבחת
ושמחת וזבחה בעירך
שמחה וליכא. ופריך בר
אבין בר אבין כגון
הפרישה בי"ד ונתעבכ
ולא שחטה בי"ד ושחטה
בט"ז, יוצא בה משום
שמחה דהא איכא זבחה
בעירך שמחה, ואין יוצא
בה משום הגיגה דהא אינה
מן החולין שכבר מ"ד
הקדישה והפרישה. והודה
לו דאמי דרובא נתעבכ
ושחטה, דהא מוחבבין
עלה מתניא דבן תימא
היה דסבר דתגיגת י"ד
כפסה היא לכל מילי ואינה
נאכלת אלא לילי ט"ז
בלבד ובבוקר נותר הוא,
ואי י"ד שחטה בי"ד אי
אכיל ליה לילי ט"ז בלבד,
הא אוקימנא לילי יום טוב
הראשון אין בו שמחה, אי
שבק למיכלה ביום טוב

לרבות יצ"י יום טוב האחרון. נראה לרבי"ז דהוא הדין ללילות
אחרות איצטרך ריבוי משום דהאי קרא דושמחתם
לפני ה' שבעת ימים דדרשין מנייה שלמי שמחה דרשין גמי מנייה
צפרק לולב וערבה (סוכה מג). צמקדס לולב שבעת ימים והתם ימים
ולא לילות ומיהו לילי יום טוב האחרון
איצטרך ריבויא טפי משום דשמיני
רגל בפני עצמו הוא וה"ל לא יהא
מחוייב לצוות (י) שמחה ביום שבעי
לצורך שמיני כמו שאינו מחוייב בערב
יום טוב לצורך הלילה: **או אינו**
א"א יצ"י י"ט הראשון. ולא צא
למעוטי שאר לילות אלא לילי יום טוב
האחרון: **לאן משום דאין לו**
במה ישמח. וז"ל אס כ"ן מיפוק ליה
מליך קרא דצעינן זביחה שבעת
שמחה וי"ל דאי מהתם ה"ל דלא
צעינן זביחה שבעת שמחה אלא
בזמניה של יום טוב שכולו לשוחטה
בו זיום אכל הכא שאין יכול לשוחטה
בלילה לא להכי איצטרך אך למעט:
יצ"י יום טוב האחרון. פי' בקונטר'
דווקא לילה אכל יום שמיני

לא וקשה לרבי"ז דהתנן מהלל
והשמחה שמונה וליכא למימר משום
ליל שמיני קמיני שמונה דליכא שמונה
לילות דליל יום טוב ראשון לא
קחשיב ועוד דומיא דהלל דעיקרו
זיום ועוד דכי פריך לקמן ואס איתא
זימנין דלא משכחם לה שמונה כגון
שחל להיות יום טוב הראשון בשבת
ואי כפירוש הקונט' יתקיי גמי לכולי
עלמא דכחשל יום שמיני צחזח צבעת
או ליכא אלא שבעה דמתי יוכל לשחוט
לליל שמיני שהוא מוציא שבת דאי
שחט צבעת שבת איפסולא לה הלכך
נראה לפרש דלילי יום טוב האחרון
לאו דווקא דה"ה זיום:

בזנין לאימורי חגיגה שנפסלין
בזניה שנאמר ורא יצ"י
כו'. מהכא נפקא פסל לאימורין:
לימד

אינו בא אלא מן החולין מיתבי והיית אך שמח לרבות לילי יום טוב
האחרון לשמחה אתה אומר לרבות לילי יום טוב האחרון או אינו אלא
לרבות לילי יום טוב הראשון תלמוד לומר אך חלק מאי טעמא לאו
משום דאין לו במה ישמח לא כדתניא מה ראית לרבות לילי יום טוב האחרון
ולהוציא לילי יום טוב הראשון מרבה אני לילי יום טוב האחרון שיש שמחה
לפניו ומוציא אני לילי יום טוב הראשון שאין שמחה לפניו אמר רב כהנא
דמנין לאימורי חגיגת חמשה עשר שנפסלין בלינה שנאמר² ולא ילין חלב
חגי עד בקר וסמך ליה³ ראשית למימרא דהאי בקר בקר ראשון מתקריף
לא רב יוסף טעמא דכתב ראשית הא לא כתב ראשית הוה אמניא
עד צפרא אמר ליה אביי אלמא לא והרי פסח⁴ לרבי אלעזר בן עזריה דבשר
איפסיל ליה מוחצות ואמורין עד צפרא אמר רבא רב יוסף הכי קא קשיא ליה מו
איכא מידי דאלו תנא לבשר לא בעי ראשית ורב כהנא לאימורין בעי ראשית
מאי היא דתניא⁵ לא ילין מן הבשר אשר תזבחה בערב ביום הראשון לבקר

לימד

הראשון הא איפסיליה בלינה, ואין יוצא בה לשם שמחה והא לא אכיל לה. אלא דאי שתעבכ ביום חמשה
עשר. מתבאר רבא לוי אלעזר מהא דתנן הלל והשמחה שמונה, ואי אמרת שלמים ששחטן מערב יום טוב אין יוצא
בהן לשם שמחה דבעינן ויבחת בעירך שמחה וליכא, ומנין דלא משכחת שמחה אלא ששה וליילי יום טוב האחרון
היה שבעה ואין תנן לעולם שמונה. ופריך רב הונא בר יהודה אי הלל להיות יום טוב ראשון שבת שאפשר לו
לשחוט חגיגה בשבת משמח הרגל בבשר שעירי הרגל שהן חטאות ונאכלות. ודחי רבא בשתי תשובות, חדא דשעירי
הרגלים בשבת מי נאכלים, שלא יתכן לבלש בשבת, שלא הותר בשבת אלא העולה למזבח, וכתיב ואתם אשר
כופר בהם מלמד שהבשר אכילין ובעלין מתפריין, וכיון דאין כפרה עולה אלא באכילת כהנים. בשני האוכלין
כופר בהם מלמד שהבשר אכילין ובעלין מתפריין מה שאין אכילין והותרה לא הותרה בשמחה אלא לישראל לכל אחד
אחד ואלו היתה בהן שמחה הכהנים אוכלין אותן, ואלו היתה בהן שמחה האוכלין אלא לישראל לכל אחד בפני עצמו.
בפני עצמו נ"א: ואילו הייתה אכילת הכהנים שמחה כהנים אוכלין וישראל שמחין והותרה והותרה בשמחה אלא לישראל לכל אחד בפני עצמו.
ומתקין עולה בר יוסף וכו' שיש לומר כי אימורי חגיגת ט"ז אינן נפסלין עד בקר שני, כלומר באי חמשה ימים ראשון נאכלין
ביום ששחטן ביום הראשון וילי שני יום שני כדכתיב ביום הקריבו את זבחו ואכל ומזמתו וגו', ואם יתקין עולה לבקר, ואמרין בפירק דיעות הטומאה שעיר
נפסלין אלא לבקר יום שלישי לשחיטתו שהוא בקר שני. מי איכא זבח דבשר דיהא איפסיל מאורתה שהוא סוף שני שיש לשחיטתו ואימורין דיהא לא מפסלו עד צפרא. ודחינן הן הפסח הנתן בשחיטת קדיש הפסח אינו נאכל אלא בלילה
ואינו נאכל אלא עד חצות, וכדרי' אלעזר בן עזריה דאמר בסוף ערכי פסחים שהפסח אינו נאכל אלא עד חצות ומחצות והללן נפסלו עד צפרא. ואמר רב יוסף הכי קשיא ליה מי איכא מידי דהא תנא לפסלות הבשר
לא בעי ראשית לדבויי בקר ראשון, ואיזהו תנא דלא בעי ראשית לדבויי בקר ראשון דתניא מתורת כהנים לא ליה מן הבשר אשר תזבחה בערב ביום הראשון לבקר,

שבעת שמחה. זיום טוב שהוא זמן שמחה: והיינו אך שמת. קרא
ימירא הוא דכתיב לעיל מנייה חג הסוכות מעשה לך שבעת ימים
וסמך ליה ושמחת במגן והדר כתיב שבעת ימים תחוג וגו' והיית
אך שמת: לרבות לילי יום טוב האחרון. ואין שמחה אלא צאכלת
שלמים ויום טוב האחרון גופיה לא
דלא תרי זימני שבעת ימים כתיב
גבי שמחה כדפרישי' וממילא אימעטי
שמיני: או אינו אלא לרבות לילי יום
טוב הראשון. והף על פי שאין קרבן
בלילה נלמד שזמניו הכתוב לשחוט
שלמים מערב יום טוב לשמחת לילי
יום טוב: אך (שמחה) חלק. כל אכין
ורקין מיעוטיין: מאי טעמא. משוינן
מיעוטא ללילי ראשון וריבויא ללילי
אחרון ולא אמרינן איפכא ללא משום
דלמרינן אין לו זמנה ישמח לשלמים
הנשחטין מנצטרו ולא שמחה היא
דצעינן זביחה שבעת שמחה: שיש
שמחה לפניו. כל ימות ולילות החג:
חגיגת י"ד כו'. קס"ד דרב יוסף
בשקטתה דצבעתה עשר קאמר: הא
מחייבא. בן תימא אמר (לעיל) ולכן
תימא איפסילא לה דלא אמר אין
נאכלת אלא ליום ולינה: והשמחה.
בשלמים: שחל יום טוב שבת.

ומצערב: אין יכול לשחוט דהא
שבעת שמחה צעית: אמר רב
הוגא. ודאי מקרבן שמחה ליכא
אלא שבעת אלא הא דקמיני השמחה
שמונה משמחו שבעיני הרגלים
שעיר החטאת האמור צראשון
שכלל יום היה ששיר צא משל ציבור
וכל חטאות החלינות נאכלות וכל
קרבן ציבור הקבוע דומה שבת: מי
נאכלין. אס צא לנאכלו שבעת לא
אכלנו כי אס מי דאין לצימו וציטולו
דומה שבת ובשר מי אין כאן שמחה:
ועוד. נהי נמי דיש שמחה צבשר מי
הרי חטאות אין נאכלות אלא להניס
והן אוכלין וישלחן צמח ישמחו:
לרבות לילי יום טוב האחרון לשמחה
כשאר לילי החג: או אינו אלא כו'.
כדפרישי' (לאימורי חגיגת ט"ז
שנפסלין צנינה. והע"פ שזמן אכילת
צברה כל יום המנחת: וסמך ליה
ראשית ציבורי וגו'. ודרוש ציה צקר
ראשון (ה) דכשר איפסיל ליה מאורתא.
משחטה ובער יום ששה עשר
ואימורין יכשרו עד צקר שבעה עשר
דאי צקר צקר שני צקר של שבעה
עשר: ר' אלעזר בן עזריה. צפרק
צפרא (דף ק:) דלמנר מלואייתא
אכילת פסח עד חלות ומו לא: הכי
(ט) קשיא ליה. אפי' דלוחציב מלאת
אחריתו: ומי איכא מידי. כלומר
(ו) אפשר להיות ששמחת המקרא צקר
שני אן חזינן מנא דממני' דלקמן
דאפי' לצבשר שהוא קל מאימורין לא
בעי ראשית וצקר דכתיב ציה משמע ליה לתנא צקר ראשון ורב כהנא
צבעתה עשר מייירי דנשטת עס הפסח צבעת דהא ליכא למימר צבעת של יום טוב
הראשון עצמו קאמר קרא דאס מן צבעת דהא צקר צוקרו של ששה עשר קאמר קרא:

(א) מנחת דפ"ב. (ב) חגיגה ז:
ח. בילה י"ט. (ג) סוכה דף
מ"ח. (ד) לעיל ה. (ה) ש"נ.
(ו) [סוכה מ"ח. (ז) (ח) לעיל
ט. (י) [סוכה מ"ח. (יא) (יב) לעיל
(יג) לקמן ק"י. (יד) ש"נ.
(טו) דף ט"ז. (טז) ש"ך ג"כ.

תורה אור השלם

1. שבעת ימים תחוג ליה
אלהיך בפקוקים אשר
יבחר לך פי' ויבקר לך
אלהיך בכל תבואתך
ובכל מעשה ידך ויהיה
אך שמחה: דברים טו טו
2. לא תזבח על חמץ דם
זבחי ולא ילין חלב חגי
עד בקר: שמות כג יח
3 ראשית בכורי אדמתך
קבאי בית לך אלהיך לא
במשל גדי בחלב א"ת
שמות כג א
4. ולא ירצה לך שאר
בכל גבך שבעת ימים
ולא ילין מן הבשר אשר
תזבח בערב ביום
הראשון לבקר:
דברים טו טד

הגרות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וסמך ליה
וכי ראשון הס"ד ואח"כ
מ"ה מאי בקר בקר שני
בקר של שבעה עשר
דכשר איפסיל ליה וכו'
שבעת ימים הס"ד והשאר
נמחק: (ב) שם ד"ה א
קא קשיא ליה: (ג) שם
ד"ה ומו איכא מידי לומר
איך אפשר וכו' שני והא
אין חמץ: (ד) תוס' ד"ה
לרבות וכו' למה שלמי
שמחה ביום שבעי:

מוסף רש"י

אינו בא אלא מן
החולין. ולא מנחת
מעשר שני ולא מנחת
ועדוטה שהוא מחוייב
ועומד גוף (בבבא יט)
לומר שכל ולא ממה
שהוא מחוייב ועומד (ע"ד
לרבות לילי יום
טוב האחרון לשמחה.
שלמים לכולו עס שבעת
הימים שזבח שלמים
בשבעת כדו לאכול על
שמיני, דהאי שמת למנא
אחא כיון דכתיב בנך, אלא
מנייה ושמחת בנך, אלא
לרבות שמחה ליל שמיני,
וכיון דלמריב לילי י"ט
האחרון שהוא שפל ק"ו
היה שהוא עיקר שמיני
בשמחה, ושאר הלילות לא
צריכי ריבוי, דימס אפילו
לילות משמע דכתיבני גבי
סוכה, וכו' אצטריך לליל
י"ט האחרון אצטריך,
דלמי ככלל שבעה, ועל
כתיב לילי אחרני ששה
סמך לשבעת ימים דקרא,
ויוס אחי קב"ו ואשמח
שבעלמים המנחתם נתן
הסוכות ישמחו גליל
שמיני שאינו יכול להקריב
בלילה (סוכה מ"ח). או
אינו אלא אצטריך

הראשון ואשמעין יצ"י
יוצא בה משום הוציאה. משום חגיגת חמשה עשר דקאמנן דכר שיש בו משום חובה אינו צא אלא מן החולין, כלומר משלו
ולא ממה שהיה עומד וזמנו, ולא ככך נמקדה חמשה עשר (ע"ד טו). ההלל. לגמור כל שמונה, מן תקנו נעילת הראשונים
במזמרי (י) מפרש מאי שגא מפסח מפי שמי הגא מלוקים מתפריין (סוכה מ"ב). והשמחה. לאכלו בשר שלמים קדימיה
לן (לקמן קט). בזמן שבת המקדש קיים אין שמחה אלא צבשר, שנאמר חמשת שלמים ואלתם עס ושמחת, והף על גב דהאי
קרא צביר גרידו וצביר עיכל כתיב מיהו כהניגס שמהם כתיבא ושמחת נתנן (סוכה מ"ב).

אחרו ח' פי' בשר נא. ושמחה בבשר חי ליכא. ועוד שעירי הרגלים קדישי קדישים הן הכהנים אוכלין אותן, ועוד ששעירי הרגלים
בפני עצמו נ"א: ואילו הייתה אכילת הכהנים שמחה כהנים אוכלין וישראל שמחין והותרה והותרה בשמחה אלא לישראל לכל אחד בפני עצמו.
ומתקין עולה בר יוסף וכו' שיש לומר כי אימורי חגיגת ט"ז אינן נפסלין עד בקר שני, כלומר באי חמשה ימים ראשון נאכלין
ביום ששחטן ביום הראשון וילי שני יום שני כדכתיב ביום הקריבו את זבחו ואכל ומזמתו וגו', ואם יתקין עולה לבקר, ואמרין בפירק דיעות הטומאה שעיר
נפסלין אלא לבקר יום שלישי לשחיטתו שהוא בקר שני. מי איכא זבח דבשר דיהא איפסיל מאורתה שהוא סוף שני שיש לשחיטתו ואימורין דיהא לא מפסלו עד צפרא. ודחינן הן הפסח הנתן בשחיטת קדיש הפסח אינו נאכל אלא בלילה
ואינו נאכל אלא עד חצות, וכדרי' אלעזר בן עזריה דאמר בסוף ערכי פסחים שהפסח אינו נאכל אלא עד חצות ומחצות והללן נפסלו עד צפרא. ואמר רב יוסף הכי קשיא ליה מי איכא מידי דהא תנא לפסלות הבשר
לא בעי ראשית לדבויי בקר ראשון, ואיזהו תנא דלא בעי ראשית לדבויי בקר ראשון דתניא מתורת כהנים לא ליה מן הבשר אשר תזבחה בערב ביום הראשון לבקר,